

---

# Hvordan skal arbeidslivet forholde seg til at det blir langt flere eldre blant de yrkesaktive?

Hans Christian B. Vangberg, PhD  
Arbeids- og miljømedisinsk avdeling, UNN Tromsø

# DDS – en folkelidelse?

DDS

# “Frank”

- 63 år gammel mann
- Arbeider i forsikringsbransjen.
- Har opplevd problemer med å henge med på jobb i lang tid.
- Har mistet opplevelsen av mestring.
- Vært sykemeldt over ett år.
- Arbeidsplassen preget av høyt omstillingstempo og krav til inntjening.
  - Nye datasystemer
  - Ny organisering
  - Ny teknologi
  - Åpent landskap



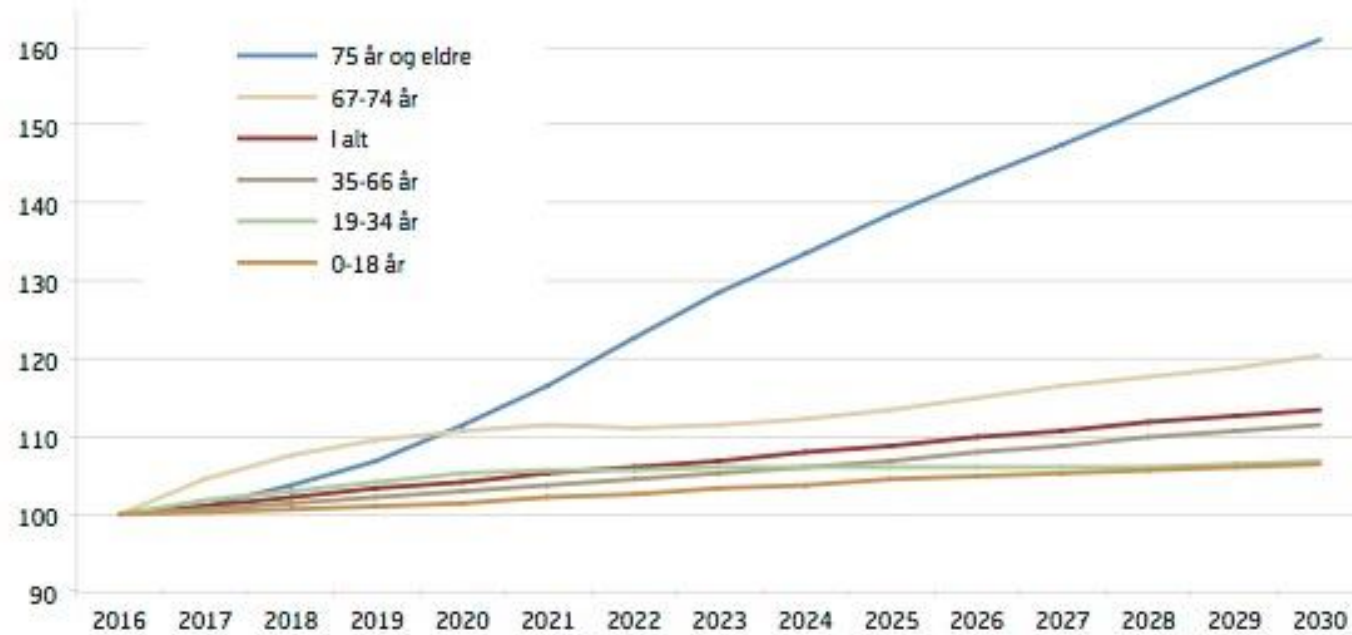
# “Frank” 63år.

- Innhold fjernet av hensyns til personvern



# Eldre arbeidstakere

**Figur 4.2.** Befolkningsutviklingen i Norge med framskriving til 2030, etter aldersgrupper, jf. mellomalternativet. 2016=100. Tall for 1. januar hvert år



Kilde: SSB

# Eldre arbeidstakere

- Vi vet flere ønsker å stå i jobb etter fylte 70 år
  - Og vi trenger det!
- Til tross for dette opplever mange seg uønsket i arbeidslivet etter fylte 50år.
  - Det kan se ut som om norske ledere har hatt en dalende interesse for eldre arbeidstakere etter finanskrisen I 2008
  - Nær 50% av spurte yrkesaktive mente de over 50år var lite attraktive i arbeidslivet.
  - Ledere vil nødvendig kalle inn søkere over 58år.
- Mange eldre opplever negative holdninger fra yngre kollegaer (Seniluka, Demensklubben osv...)

(Norsk senoirpolitisk barometer, 2017, Maurer et al., 2008, Billett et al., 2011, Dalen, 2015)

# Flytende- og Krystallisert Intelligens

- Men vi kan dele opp  $g$  i to underliggende faktorer:
  - $g(f)$  og  $g(c)$ .
  - $g(f)$  – Flytende intelligens
    - Evnen til å resonnerer og løse nye problemer uavhengig av tidligere kunnskap om oppgaven.
    - Være seg finne mønstre, analysere problemet osv.
    - Er ofte forbundet med kognitiv fleksibilitet og reduseres ofte med alder.
    - Eks: Gjenkjenning av mønstre. Løse gåter. Filtrere ut irrelevant informasjon. Evne til å tenke "utenfor boksen".
  - $g(c)$  – Krystallisert intelligens
    - Krystallisert intelligens er evnen til å benytte kunnskap, erfaringer prosedyrer osv.
    - Det et underliggende konstrukt under langtidshukommelsen.
    - Dette representerer gjerne alle livserfaringene våre og vises i vokabular og generell kunnskap.
    - Denne øker ved alder.
    - Eks: Når ble den norske grunnloven skrevet? Hvem var Norges statsminister under 2. verdenskrig? Hvilken avdeling jobber jeg på?

Fisher et al., 2017



# “Frank” 63år.

- Innhold fjernet av hensyns til personvern





# “Frank” 63år.

- Innhold fjernet av hensyns til personvern





# Eldre arbeidstakere

- Hva har dette å si i forhold til arbeid?
  - Er dette noe arbeidsgivere må ta hensyn til?
  - Hvis ja, hvordan skal de gjøre det?
    - Sikre et godt arbeidsmiljø!
    - Kontinuerlig trening og læring (på individets premisser).
    - Fortsatt karrieremuligheter helt frem til pensjon.
      - Horisonten har kommet nærmere og ikke åpen lengre (motivasjon)
    - Nedlatende kultur mot eldre(?) – Fiks det!
    - Noen opplever redusert selvtillit og mestringstro (self-efficacy). – Fiks det!
    - Eldre kan ofte reagere annerledes på stress enn yngre.
    - Jobbe med at de ansatte har gode holdninger mot teknologi.
    - Sikre med å forankre innføring av ny teknologi hos sluttbrukeren



# Takk for meg!